

Introducció a la **improvisació** pels alumnes de violí

Una activitat molt divertida i enriquidora pels alumnes de violí és la improvisació. El que he vist amb els meus alumnes és que quan improvisen el seu so és més ple, afinen més les notes i utilitzen dinàmiques per expressar frases musicals. Crec que això passa perquè no tenen cap partitura al davant que els capti l'atenció i aconseguen connectar la música amb les seves emocions.

Es poden dedicar els últims 10 o 15 minuts de cada classe a fer jocs d'improvisació:

Preparació

Normalment faig servir la tonalitat de Re Major, ja que la disposició de dits és la primera que s'aprèn i, a més, la corda Sol i la corda Mi estan dins de la tonalitat. Per escalfar toquem l'escala i l'arpegi de Re Major. També podem buscar les notes de l'escala a les altres cordes i així fer-nos un mapa de la tonalitat de Re Major per tot el mànec del violí. En aquest moment m'agrada fer èmfasi en que el semitò està entre la 3a i la 4a nota de l'escala i entre la 7a i la 1a, és a dir, entre Do# i Re i entre Fa# i Sol. Això els ajuda a saber on han de posar els dits junts. Les primeres sessions les dedico a fer jocs de pregunta-resposta perquè l'alumne es vagi familiaritzant amb la creació espontània. (Veure l'article de jocs de pregunta-resposta).

L'harmonia

La música que els nens coneixen millor està basada en els acords de tònica, subdominant i dominant. Les cançons del Suzuki, les cançons tradicionals i les cadències clàssiques fan servir aquests tres acords i els nens d'alguna manera ja tenen interioritzades aquestes sensacions. No sóc partidària d'explicar-los tota la teoria abans de començar a jugar amb els sons, sobretot si són petits. Prefereixo que experimentin, que sentin i gaudeixin i més endavant ja ho entendran.

L'ambient

És important que els alumnes se sentin segurs improvisant. Per això hem de proporcionar-los un ambient de respecte i confiança, animant-los a tocar sense por d'equivocar-se. Quan un improvisa és impossible que s'equivoqui perquè no hi ha res escrit, surt tot de la pròpia imaginació. No cal corregir-los ni marcar quan una improvisació està bé o no. Si toquen alguna nota dissonant o hi ha alguna frase que no queda ben acabada, no ens hem d'atabalar. Deixem-lo descobrir per ell mateix el camí.

Si els deixem llibertat, els nens poden arribar a fer improvisacions precioses!

impro 1. Acord de tònica (I)

Si tenim un piano a mà podem fer un acompanyament només amb l'acord de tònica (Re Major), deixant el baix a la tònica o alternant el baix entre la 1a i la 5a. Suggestim a l'alumne que jugui amb tres notes de l'escala de Re Major, com per exemple Re, Mi i Fa#. Podem anar variant de ritme i de compàs, mentre l'alumne es va familiaritzant amb l'acord. Quan ja se sent còmode improvisant amb tres notes, en podem afegir una quarta i així successivament. Finalment pot tocar totes les notes de l'escala de Re Major per tot el mànec del violí.

impro 2. Acord de dominant (V)

Toquem els acords de tònica i dominant a poc a poc perquè l'alumne pugui sentir la diferència entre els dos. Li podem suggerir que senti la relació de tensió i relaxació que hi ha entre els dos: és com si l'acord de dominant ens empenyés cap al de tònica. Podem acabar una cançó amb l'acord de dominant? Se sent com un final?

Podem fer un acompanyament alternant entre aquests dos acords i proposar a l'alumne que jugui amb tres notes, igual que en l'exercici anterior. Finalment pot jugar amb totes les notes de l'escala de Re Major.

Aquests dos acords es poden combinar de moltes maneres, fent que cada vegada l'acompanyament sigui diferent. Normalment no toquem l'acord de dominant triada sol, perquè sense la referència de l'acord de tònica no es sent la tensió. Si el toquem sol el sentim com el centre de la tonalitat (el mateix passa amb el de subdominant).

Exemples de progressions:

a.) ||: I | I | I | V :||

b.) ||: I | V | I | V :||

c.) ||: I | I | V | V :||

d.) ||: I | V | V | I :||

impro 3. Acord de subdominant (IV)

Fem el mateix procediment que abans: toquem lentament l'acord de tònica i l'acord de subdominant perquè l'alumne senti la diferència. Fem un acompanyament alternant l'acord de tònica i l'acord de subdominant i li suggerim tres notes a l'alumne perquè improvisi. Finalment quan se senti còmode li deixem tocar totes les notes de l'escala major.

Exemples de progressions:

a.) ||: I | I | I | IV :||

b.) ||: I | IV | I | IV :||

c.) ||: I | I | IV | IV :||

d.) ||: I | IV | IV | I :||

impro 4. Els tres acords (I, IV i V)

Variant el compàs, el tempo i l'estil podem tocar infinitat d'acompanyaments amb els tres acords: tònica, subdominant i dominant (sempre faig servir acords triada).

No cal que li donem a l'alumne patrons melòdics ni que li prohibim les notes més tenses. Amb la pràctica l'alumne ja anirà trobant les notes que li agraden. El nostre paper és guiar-lo en l'harmonia, ajudar-lo a sentir la pulsació i els canvis d'acords.

Al principi alguns nens tenen tendència a tocar notes i notes sense parar. Quan això passa és un bon moment per explicar que el silenci forma part de la música. També podem demanar a l'alumne que faci frases musicals, que expliqui una història amb la seva música, com si parlés. Que s'inventi una pregunta i tot seguit una resposta.

Alguns exemples de progressions:

a.) ||: I | IV | I | V :||

b.) ||: I | I | IV | V :||

c.) ||: IV | V | I | I :||

d.) ||: I | IV | V | IV :||

impro 5. Les cançons populars

Una activitat divertida és agafar una cançó que a l'alumne li agradi i buscar junts quins són els acords que acompanyen la melodia. Si fem això amb unes quantes cançons l'alumne veurà que les cançons que li agraden fan servir aquests tres acords que tan bé coneix.

Fins i tot podem improvisar sobre una d'aquestes cançons: el professor toca l'acompanyament tota l'estona. Sobre la primera roda d'acords, l'alumne toca la melodia, després pot fer variacions o improvisar tantes rodes com vulgui. Quan vulgui acabar, que toqui la melodia un altre cop.

Al Suzuki vol.1, les cançons núm.1, núm.6 i núm.8 tenen els mateixos acords i la mateixa estructura. Pot ser interessant que l'alumne ho vegi.

La pràctica de la improvisació els aporta moltes beneficis: fluïdesa al tocar, comprensió inconscient de la música i sobretot, motivació. No cal tenir pressa a fer aquest exercicis. Interioritzar les sensacions que ens produeix l'harmonia i aprendre a improvisar és un procés lent i que requereix repetició. Podem dedicar força sessions a cada exercici. Més endavant quan l'alumne flueixi amb facilitat, podem fer un exercici de cada a cada classe. El més important és que aconseguixin tocar sense por connectant la seva imaginació amb l'instrument. Amb constància i paciència aconseguirem els millors resultats.